

УДК 373.2.018.1-042.3:81'233-043.86

[https://doi.org/10.52058/3041-1572-2026-4\(24\)-418-427](https://doi.org/10.52058/3041-1572-2026-4(24)-418-427)

Іванова Вікторія Вікторівна доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної та спеціальної освіти Мукачівського державного університету, м. Мукачево, <https://orcid.org/0000-0003-3954-9407>

Швардак Маріанна Василівна доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту Мукачівського державного університету, м. Мукачево, <https://orcid.org/0000-0002-9560-9008>

РОЛЬ СІМ'Ї У РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ РАНЬОГО ВІКУ: ПАРТНЕРСЬКИЙ ПІДХІД

Анотація. У статті розглядається роль сім'ї у розвитку мовлення дітей раннього віку та значення партнерської взаємодії батьків і вихователів закладів дошкільної освіти у цьому процесі. Встановлено, що раннє дитинство є сенситивним періодом формування мовленнєвої компетентності дитини, коли відбувається інтенсивний розвиток мозку, закладаються базові когнітивні, соціальні та комунікативні навички. Активна взаємодія з дорослими забезпечує емоційну підтримку, стимулює мовленнєву активність та формує перші мовні зразки. Проаналізовано сучасні наукові підходи до раннього мовленнєвого розвитку та педагогічного забезпечення співпраці сім'ї й закладу дошкільної освіти. Розвиток мовлення дітей раннього віку визнано складним і багатогранним процесом. Визначено, що ефективний розвиток мовлення дітей раннього віку можливий лише за умов цілеспрямованої роботи дорослих – батьків та педагогів. Зазначено, що партнерська взаємодія сім'ї та вихователів закладів дошкільної освіти створює єдину систему підтримки мовленнєвого розвитку, узгоджуючи виховні впливи, організовуючи обмін інформацією, враховуючи індивідуальні потреби дитини та забезпечуючи сприятливе мовленнєве середовище. Запропоновано педагогічні підходи до роботи з батьками: індивідуальні та групові консультації, семінари-практикуми, методичні матеріали для створення сприятливого мовленнєвого середовища вдома. Акцентовано увагу на важливості підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти до здійснення партнерської взаємодії у процесі розвитку мовлення дітей раннього віку, оскільки саме від рівня їхньої професійної компетентності, комунікативних умінь та розуміння потреб дитини залежить ефективність цієї взаємодії з

батьками та, як наслідок, успішний мовленнєвий розвиток дітей. Готовність до партнерської взаємодії постає як комплексний феномен, що включає сформовану мовленнєву компетентність майбутніх вихователів, усвідомлення значущості співпраці з батьками та колегами з питань розвитку мовлення дітей раннього віку, внутрішню мотивацію, здатність оцінювати результати діяльності, а водночас є ключовим компонентом їхньої професійної підготовки.

Ключові слова: діти раннього віку, сім'я, сімейне виховання, батьки дітей раннього віку, розвиток мовлення, мовленнєва компетентність, партнерська взаємодія.

Ivanova Viktoriya Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Preschool and Special Education of Mukachevo State University, Mukachevo, <https://orcid.org/0000-0003-3954-9407>

Shvardak Marianna Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor of the Department of Pedagogy of Preschool, Primary Education and Educational Management of Mukachevo State University, Mukachevo, <https://orcid.org/0000-0002-9560-9008>

THE ROLE OF THE FAMILY IN THE LANGUAGE DEVELOPMENT OF YOUNG CHILDREN: A PARTNERSHIP APPROACH

Abstract. The author of the article has considered the role of the family in the development of speech in young children and the importance of collaborative interaction between parents and preschool educators in this process. It has been established that early childhood is a sensitive period for the formation of a child's language competence, during which intensive brain development occurs and basic cognitive, social, and communicative skills are established. Active interaction with adults provides emotional support, stimulates language activity, and shapes the first language patterns. It has been analyzed modern scientific approaches to early language development and the pedagogical support for cooperation between families and preschool educational institutions. The development of language in young children has been recognized as a complex and multifaceted process. It has been determined that the effective development of language in young children is possible only through the targeted efforts of adults – parents and educators. It has been noted that partnership between families and preschool educators creates a unified system of support for language development by coordinating educational influences, facilitating the exchange of information, taking into account the child's

individual needs, and providing a supportive language environment. Pedagogical approaches to work with parents have been proposed: individual and group consultations, workshops, and instructional materials for creating a supportive language environment at home. Emphasis has been placed on the importance of preparing future early childhood education specialists for collaborative interaction in the process of early childhood language development, since the effectiveness of this interaction with parents – and, consequently, the successful language development of children – depends precisely on the level of their professional competence, communication skills, and understanding of the child's needs. Readiness for collaborative work is a multifaceted phenomenon that encompasses the established language competence of future educators, an awareness of the importance of collaborating with parents and colleagues on issues related to the language development of young children, intrinsic motivation, and the ability to evaluate the results of their work; at the same time, it is a key component of their professional training.

Keywords: young children, family, family upbringing, parents of young children, speech development, linguistic competence, collaborative interaction.

Постановка проблеми. Період раннього дитинства є надзвичайно важливим етапом у формуванні мовленнєвої компетентності. У цей час відбувається інтенсивний розвиток мозку, закладаються базові когнітивні та соціальні навички, а також формуються перші мовні зразки та механізми комунікації. Дослідження підтверджують, що саме ранній вік характеризується високою пластичністю нервової системи, що забезпечує легкість засвоєння нових слів, граматичних структур та правил спілкування. Водночас активна взаємодія дитини з близькими людьми – батьками та іншими членами сім'ї – сприяє формуванню емоційної підтримки та мотивації до мовленнєвої активності. Таким чином, розвиток мовлення дітей раннього віку є складним та багатограним процесом, що визначає успішність їх соціальної, пізнавальної та емоційної адаптації. Особливе значення у цьому процесі має активна участь сім'ї, яка формує перші мовні зразки, моделі комунікації та базові навички спілкування.

Ключовим фактором ефективного розвитку мовлення у дітей раннього віку є партнерська взаємодія між сім'єю та вихователями закладів дошкільної освіти. Такий підхід передбачає активну співпрацю, обмін інформацією, узгодження виховних стратегій та підтримку індивідуальних потреб дитини. Партнерська взаємодія створює сприятливе середовище для розвитку мовленнєвих навичок, оскільки батьки, спираючись на рекомендації фахівців, посилюють стимулюючі мовні практики вдома, а вихователі – підтримують та розширюють їх в умовах ЗДО. Це сприяє формуванню цілісної системи

комунікативних умінь дитини, які послідовно розвиваються як у сімейному, так і у соціальному середовищі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Виховання, освіта та розвиток дітей раннього віку є предметом дослідження А.Богуш, Н.Гавриш, О.Дурманенко, С.Івах, Н.Каньоси, К.Крутій, Н.Маліновської, О.Попович, Ю.Рібцун, О.Саприкіної, О.Тельчарової та інших науковців. Феномен родинного виховання, різні аспекти проблеми партнерства родини із ЗДО розкриті у працях С.Бадер, В.Бондар, М.Єпіхіної, Л.Іщенко, Я.Квасецької, М.Стельмаховича та ін. Незважаючи на значну кількість наукових досліджень щодо раннього мовленнєвого розвитку, залишається недостатньо вивченою роль партнерської взаємодії сім'ї та педагогів закладів дошкільної освіти. Існують різні підходи до організації мовленнєвого середовища та методів стимулювання мовлення дитини, але їх узгодженість між сім'єю та освітнім закладом часто відсутня. Це актуалізує пошук оптимального поєднання сімейних і педагогічних стратегій розвитку мовлення.

Мета статті – теоретичне обґрунтування ролі сім'ї у розвитку мовлення дітей раннього віку та визначення значення партнерської взаємодії батьків і вихователів у цьому процесі.

Виклад основного матеріалу. Ранній вік – «найвідповідальніший період у житті дитини, оскільки в цей час закладається фундамент майбутньої мовленнєвої особистості» [4, с.11]. Істотним новоутворенням раннього віку є мовлення, яке, як зазначає Н. Маліновська, розвивається двома лініями: вдосконалюється розуміння мовлення дорослих (дитина розуміє значення слів, фраз, аналізує мовлення дорослих) і формується власне активне мовлення дитини (інтенсивно зростає словник, з'являється граматичне оформлення речень, початки описової розповіді, самостійне мовлення набуває статусу регулятора поведінки) [4, с.11].

Раннє дитинство, як відзначають Н. Каньоса та співавтори, є «сензитивним періодом для оволодіння мовою» [5, с.45]. Науковці стверджують, що цей процес починається у всіх дітей однаково і долає одні й ті самі стадії: на першому році життя домінують кілька напрямів, які є підготовчим етапом до виникнення окремого осмисленого слова і власне мовлення: розвиток м'язів артикуляційного апарату (сили, гнучкості, пружності), що забезпечує чітку вимову кожного окремого звука, а пізніше – смислового звукокомплексу (слова); формування слухової уваги, яка допомагає дитині оволодіти здатністю слухати, вслухатися і чути, розрізняти шумові звуки і людське мовлення; розвиток розуміння інтонаційного забарвлення мовлення дорослого, яке в поєднанні з розумінням мімічних і рухових проявів сприяє смислового розумінню дитиною мовлення дорослого; диференціювання звуків; розвиток розуміння мовлення; формування звуконаслідування, збагачення активного лексичного запасу [5, с.45].

Розвиток мовлення дітей у ранньому віці – одне із найважливіших завдань педагогіки раннього віку. Він має тісний зв'язок із розвитком усіх психічних процесів (сприймання, пам'ять, мислення тощо) та водночас виступає базою для цілеспрямованої пізнавальної активності [6, с.84]. Учені розглядають розвиток мовлення дітей раннього віку як процес, що проходить два послідовні етапи: підготовчий (1 місяць – 1,5-2 роки) та період активного мовленнєвого розвитку (1,5-2 роки – 3 роки) [6, с.84].

Ранній вік, за Ю. Рібцун, є важливим періодом психічного розвитку, який характеризується найінтенсивнішими темпами, нерівномірністю й водночас пластичністю психічної та вищої нервової діяльності. Авторка підкреслює, що «саме на цьому віковому етапі сенсомоторні потреби виступають рушійними силами розвитку пізнавальних процесів і основи особистості. Провідна роль у психомовленнєвому розвитку дитини належить дорослим!» [9, с.9]. Отже, розширення власної обізнаності в цій сфері та надання підтримки батькам є одним із пріоритетних завдань педагогів, які працюють із наймолодшими дітьми [9, с.9].

Період немовляти, що охоплює перший рік життя, на думку Ю. Рібцун, характеризується тим, що провідною діяльністю дитини є безпосереднє емоційне спілкування з дорослим, який задовольняє її основні потреби. Ранній вік (від 1 до 3 років) відзначається становленням взаємодії дитини з дорослими через предмети навколишнього середовища, тому провідною діяльністю цього періоду виступає предметно-маніпулятивна діяльність. Як зауважує авторка, у цей час активно розвиваються сприймання та наочно-дійове мислення, а особливо інтенсивно формуються ситуативно-ділове мовлення й свідомість дитини [9, с.3]. Поділяємо думку авторки у тому, що тільки повноцінне задоволення потреби дитини у спілкуванні дасть їй змогу набутти необхідних рухових і слухових навичок на рівні як розуміння, так і продукування власних висловлювань [9, с.6].

Мовлення дитини розвивається під впливом мовлення дорослих і значною мірою залежить від достатньої мовленнєвої практики, повноцінного мовленнєвого середовища, а також цілеспрямованого виховання й навчання, що починаються від перших днів життя. Воно не є вродженою здатністю, а формується в процесі онтогенезу паралельно з фізичним і розумовим розвитком дитини та слугує важливим показником її загального становлення [3, с.85].

Науковці зауважують, що взаємодія з батьками виступає провідним чинником психічного розвитку немовляти. Саме через слово дитина засвоює перші норми поведінки, вимоги та заборони. Оцінюючи поведінку малюка словесно, батьки поступово формують його ставлення до навколишнього світу й до самого себе. Потреба у взаєморозумінні та емоційній підтримці з

боку дорослих виникає у зв'язку з інтересом дитини до світу людських стосунків і зумовлюється опануванням їхніх правил і норм. Отже, залучення дитини до активного мовленнєвого спілкування з батьками є ключовою умовою формування її комунікативних потреб і повноцінного мовленнєвого розвитку [3, с.85]. Важливою для нашого дослідження є точка зору, що результативний мовленнєвий розвиток дитини раннього віку можливий за умови тісної взаємодії педагогів закладу дошкільної освіти та сім'ї. Він забезпечується дотриманням низки психолого-педагогічних умов, зокрема: поетапного формування мовлення відповідно до вікових особливостей дітей; створення сприятливого мовленнєвого середовища як у родині, так і в закладі дошкільної освіти; а також цілеспрямованої співпраці педагогів із батьками, орієнтованої на підвищення ефективності мовленнєвого розвитку з урахуванням актуальних і потенційних можливостей кожної дитини [3, с.87].

У ранньому дитинстві, як стверджує А. Богущ, формується основа мовленнєвого розвитку дитини, і цей процес природно відбувається передусім у сімейному середовищі. Саме сім'я забезпечує ті умови й впливи, які не здатен повною мірою замінити жоден інший соціальний інститут. Ставлення до дитини в родині значною мірою визначає її подальший особистісний розвиток, а також готовність до входження у складніший і менш захищений соціальний простір. Погоджуємося, що особливого значення набуває усвідомлене й уважне ставлення батьків до мовленнєвого розвитку малюка. У сім'ї дитину часто розуміють без слів або за жестами, однак поза її межами мовленнєві труднощі чи затримки можуть стати причиною перших соціальних проблем. Нерозуміння з боку інших, глузування або прізвиська через неправильну вимову звуків призводять до емоційних переживань, небажання спілкуватися з однолітками й старшими дітьми. Такий психологічний дискомфорт здатен негативно вплинути на формування особистості дитини. Відтак, академік наголошує, що батькам варто пам'ятати, що мовленнєвий розвиток розпочинається від перших днів життя. У жодному наступному віковому періоді мовлення не розвивається так інтенсивно, як у перші три роки. Водночас така динаміка можлива лише за умови постійної взаємодії дорослих із дитиною. Тому надзвичайно важливо від самого народження створити в родині сприятливе мовленнєве середовище, у якому дитина під час періодів активного неспання постійно чує живе мовлення дорослих [1, с.18].

Родина відіграє важливу роль у регулюванні взаємин її членів із зовнішнім середовищем. Поділяємо позицію С. Михальської про те, що спілкування з дорослими є провідним чинником психічного розвитку дитини від народження і впродовж перших семи років життя, тому порушення родинної комунікації може стати однією з ключових причин появи негативних тенденцій у її комунікативно-мовленнєвому розвитку. Авторка

наголошує, що для забезпечення ефективного формування комунікативних умінь і культури мовлення дошкільника необхідно враховувати особливості його мовленнєвого розвитку, потреби, що його зумовлюють, а також специфіку сімейного спілкування. Активне залучення дитини до мовленнєвої взаємодії з дорослими й однолітками позитивно впливає на розвиток її мовлення та комунікативних потреб [7, с.476-477].

Міжособистісне спілкування в сім'ї сприяє обміну інформацією, організації спільної діяльності, налагодженню взаємин, а також пізнанню інших і самого себе. Ефективність родинної комунікації, як вважає С. Михальська, забезпечується дотриманням певних умов, серед яких: відкритість і активність спілкування, адекватний рівень саморозкриття, узгодженість уявлень про сімейний устрій, точність невербальних проявів, чутливість до висловлювань співрозмовника. Важливими також є безоцінне та емпатійне прийняття один одного, прояви любові, підтримки й поваги, а також формування власної сімейної мови – «певних погоджених сімейних символів, традицій, норм» [7, с.477].

З огляду на визначальну роль сімейного спілкування у становленні мовлення дитини та залежність його ефективності від якості родинної комунікації, особливої актуальності набуває узгодження виховних впливів сім'ї та закладу дошкільної освіти. Саме тому логічним продовженням означених положень є посилення партнерської взаємодії батьків і педагогів як цілісної системи підтримки мовленнєвого розвитку дитини раннього віку, що забезпечує єдність підходів, послідовність виховних дій та створення оптимального мовленнєвого середовища.

Взаємодія з батьками буде результативною за умови її побудови на таких принципах: розгляд батьків як активних суб'єктів взаємодії, що передбачає визнання їх соціальними замовниками освітнього процесу та повноцінними партнерами у співпраці; забезпечення особистісної зацікавленості батьків, що полягає у виявленні ними особистісного сенсу участі у вихованні дитини, сприяє вибудовуванню ефективної комунікації та спільної діяльності, а також формуванню гнучкої й адекватної педагогічної позиції; підтримка емансипації батьків, яка передбачає подолання застарілих установок щодо виховання дитини як пасивного об'єкта впливу та стимулювання прагнення до самопізнання, що, своєю чергою, сприяє глибшому розумінню власної дитини; формування довірливих взаємин, що ґрунтуються на впевненості батьків у професійній компетентності вихователя, його тактовності, доброзичливості та здатності надавати підтримку у вирішенні питань сімейного виховання; підтримка та розвиток позитивної самооцінки батьків, що реалізується через повагу до їхньої індивідуальності, визнання права на помилки та створення умов для максимально повного розкриття їхнього виховного потенціалу [8, с.98].

З метою просвіти батьків у питаннях розвитку мовлення дітей С. Івах та І. Паласевич радять такі форми роботи: індивідуальні консультації та бесіди, під час яких педагог обговорює актуальні питання мовленнєвого розвитку дітей, надає практичні рекомендації та орієнтує батьків на створення сприятливого мовленнєвого середовища вдома. Тематика бесід може охоплювати словниковий запас дитини, правильність вимови, способи спілкування, використання іграшок і книжок, а також організацію домашніх ігор і заучування віршів. Додатково рекомендують групові консультації, під час яких батьки можуть обмінюватися досвідом, а вихователь демонструє методи розвитку мовлення та пропонує конкретні матеріали для роботи вдома. Для зацікавлених батьків створюють теку-пересувку з методичною літературою, дитячими книжками, іграми та наочними матеріалами. Особливою формою роботи є вечори запитань і відповідей, що проводяться 1-2 рази на рік із залученням вихователів, логопедів та психологів. Крім того, ефективними є, на думку дослідниць, семінари-практикуми з розвитку мовлення дітей раннього віку, які доцільно організовувати двічі на місяць: один раз – теоретичне заняття, другий – практичне, у зручний для батьків час [3, с.86].

У межах дослідження вважаємо за необхідне зосередити увагу на підготовці майбутніх вихователів до партнерства з батьками. На наш погляд, готовність до партнерської взаємодії з усіма учасниками освітнього процесу ЗДО постає як складний, інтегрований феномен, що охоплює усвідомлення значущості співпраці з батьками та іншими суб'єктами освітнього процесу, сформоване позитивне ставлення до взаємодії, внутрішню мотивацію до налагодження й підтримки партнерських відносин, обізнаність щодо принципів і форм такої взаємодії, розвинені комунікативні вміння, здатність до емпатії та врахування потреб інших, уміння конструктивно розв'язувати конфліктні ситуації, а також навички самоаналізу й оцінювання результативності власної діяльності та орієнтацію на безперервне самовдосконалення. Водночас готовність майбутніх вихователів до партнерської взаємодії виступає важливим компонентом їхньої професійної підготовки, що передбачає опанування не лише системи фахових знань, умінь і навичок, а й розвиток особистісно-професійних якостей і формування стійкої мотивації до ефективної співпраці [2, с.37].

Висновки. Отже, сім'я відіграє визначальну роль у розвитку мовлення дітей раннього віку, адже саме в родинному середовищі закладаються перші мовленнєві зразки, формується потреба у спілкуванні та опановуються базові комунікативні вміння. Щоденна взаємодія з близькими дорослими забезпечує дитині мовленнєве насичення, емоційну підтримку й можливість наслідувати правильні мовні моделі. Важливого значення набуває характер спілкування в сім'ї: доброзичливість, чутливість до потреб дитини, активне слухання та

стимулювання мовленнєвої активності сприяють розширенню словникового запасу, розвитку зв'язного мовлення та формуванню мовленнєвої ініціативи.

Дорослі – батьки і педагоги – мають урахувати специфіку раннього віку, усвідомлюючи, що цей період є сенситивним для розвитку мовлення. Саме в цей час дитина найбільш сприйнятлива до мовленнєвих впливів, тому своєчасна підтримка, мовленнєве насичення середовища та активна взаємодія з дорослими є визначальними для успішного формування її мовленнєвих умінь. Відтак, мовленнєвий розвиток дитини значною мірою залежить від педагогічної культури батьків, їхньої обізнаності щодо вікових особливостей і ефективних способів мовленнєвого розвитку, що зумовлює необхідність цілеспрямованої партнерської взаємодії сім'ї та ЗДО. Важливою є підготовка майбутніх фахівців дошкільної освіти до її здійснення, оскільки саме від рівня їхньої професійної компетентності, комунікативних умінь та розуміння потреб дитини залежить ефективність партнерської взаємодії з батьками і, як наслідок, успішний мовленнєвий розвиток дітей раннього віку.

Література:

1. Богуш А. Роль сім'ї в розвитку мовлення дітей раннього віку. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/3256/1/4.pdf>
2. Іванова В.В. Готовність до партнерської взаємодії як складова професійного іміджу майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. *Наукові записки: збірник наукових статей /М-во освіти і науки України, Укр. держ. ун-т імені Михайла Драгоманова;* упор. Л.Л. Макаренко. Київ: Видавничий дім «Гельветика», 2025. Випуск CLX (160). С.36-44.
3. Івах С.М., Паласевич І.Л. Психолого-педагогічні умови мовленнєвого розвитку дітей раннього віку в процесі спілкування з дорослими. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*, 2020. № 69, Т. 1. С.84-87.
4. Маліновська Н.В. Розвиток мовлення дітей раннього віку засобами фольклору. *Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна»*, 2015. № 11. С. 11-14.
5. Методика виховання та розвитку дітей раннього віку : навч.-метод. посібник / авт.-упор. Н. Г. Каньоса, Т. Й. Бабюк, І. Л. Пукас, Кам'янець-Подільський: Видавець Ковальчук О.В., 2021. 268 с.
6. Методика розвитку мовлення та навчання мови дітей раннього і дошкільного віку/ А. Богуш, Н. Маліновська. Підручник для учнів педагогічних коледжів спеціальності 012 Дошкільна освіта. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2021. 336 с.
7. Михальська С.А. Родинне спілкування як чинник комунікативно–мовленнєвого розвитку дошкільника. *Збірник наукових праць КПНУ імені Івана Огієнка, Інституту психології ім. Г.С. Костюка НАПН України. Проблеми сучасної психології*. 2011. Випуск 11. С.474-486.
8. Попович О., Іванова В. Підготовка майбутніх вихователів до створення умов взаємодії з батьками дітей раннього віку в закладі дошкільної освіти. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 2021. № 10 (114). С. 90-101
9. Рібцун Ю. Психомовленнєвий розвиток дітей раннього віку: теорія і практика. *Дошкільне виховання*, 2024. №1. С.3-9.

References:

1. Bogush, A. Rol simi v rozvytku movlennia ditei rannoho viku [The role of the family in the speech development of young children]. Available at: <http://dspace.pdpu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/3256/1/4.pdf> [in Ukrainian].
2. Ivanova, V.V. (2025). Hotovnist do partnerskoi vzaiemodii yak skladova profesiinoho imidzhu maibutnikh vykhovateliv zakladiv doshkilnoi osvity [Readiness for partnership interaction as a component of the professional image of future educators of preschool educational institutions]. *Naukovi zapysky: zbirnyk naukovykh statei - Scientific notes: collection of scientific articles*. Kyiv: Helvetica Publishing House, 160, pp.36-44 [in Ukrainian].
3. Ivakh, S.M., Palasevich, I.L. (2020). Psykholoho-pedahohichni umovy movlennievoho rozvytku ditei rannoho viku v protsesi spilkuvannia z doroslymy [Psychological and pedagogical conditions of speech development of early children in the process of communication with adults]. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh - Pedagogy of the formation of creative personality in higher and general education schools*, 1, pp.84-87 [in Ukrainian].
4. Malinovska, N.V. (2015). Rozvytok movlennia ditei rannoho viku zasobamy folkloru [Speech development of early children through folklore]. *Zbirnyk naukovykh prats Khmelnytskoho instytutu sotsialnykh tekhnolohii Universytetu «Ukraina» - Collection of scientific works of the Khmelnytsky Institute of Social Technologies of the University "Ukraine"*, 11, pp. 11-14 [in Ukrainian].
5. Kanyosa, N.G., Babyuk, T.Y., Pukas, I.L. (2021). Metodyka vykhovannia ta rozvytku ditei rannoho viku [Methodology of upbringing and development of early childhood children]. Kamianets-Podilskyi: Publisher Kovalchuk O.V., 268 p. [in Ukrainian].
6. Bogush, A., Malinovska, N. (2021). Metodyka rozvytku movlennia ta navchannia movy ditei rannoho i doshkilnogo viku [Methodology of speech development and language teaching for children of early and preschool age]. Kyiv: Publishing House "Slovo", 336 p. [in Ukrainian].
7. Mykhalska, S.A. (2011). Rodynne spilkuvannia yak chynnyk komunikatyvno-movlennievoho rozvytku doshkilnyka [Family communication as a factor in the communicative and speech development of a preschooler]. *Zbirnyk naukovykh prats KPNU imeni Ivana Ohienka, Instytutu psykholohii im. H.S. Kostiuka NAPN Ukrainy. Problemy suchasnoi psykholohii - Collection of scientific works of the Ivan Ogiienko Kyiv National University of Science and Technology, Institute of Psychology named after G.S. Kostyuk, National Academy of Sciences of Ukraine. Problems of modern psychology*, 11, pp.474-486 [in Ukrainian].
8. Popovych, O., Ivanova, V. (2021). Pidhotovka maibutnikh vykhovateliv do stvorennia umov vzaiemodii z batkamy ditei rannoho viku v zakladi doshkilnoi osvity [Preparation of future educators to create conditions for interaction with parents of early childhood children in a preschool educational institution]. *Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnolohii - Pedagogical Sciences: Theory, History, Innovative Technologies*, 10 (114), pp. 90-101 [in Ukrainian].
9. Ribtsun, Yu. (2024). Psykhomovlenniievi rozvytok ditei rannoho viku: teoriia i praktyka [Psycho-speech development of early childhood: theory and practice]. *Doshkilne vykhovannia - Preschool education*, 1, pp.3-9 [in Ukrainian].

Дата першого надходження статті до видання: 20.03.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 04.04.2026

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>